

ПРОЄКТ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

_____ 20__ р.

м. Київ

№ _____

Про затвердження Порядку утворення та умови функціонування спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти

На виконання абзацу четвертого пункту 1 статті 12 Закону України «Про повну загальну середню освіту» та з метою забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Порядок утворення та умови функціонування спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти.

2. Директорату дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти (Єресько О.) забезпечити державну реєстрацію цього наказу в установленому законодавством порядку та його розміщення на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки України.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Рогову В.

Міністр

Сергій ШКАРЛЕТ

Порядок утворення та умови функціонування спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти

Загальна частина

1. Цей Порядок визначає організаційні засади утворення та умови функціонування спеціальних класів для осіб з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти (далі - заклад освіти), крім спеціальних закладів освіти та санаторних шкіл.

2. У цьому Порядку терміни вживаються в таких значеннях:

корекційно-розвитковий складник освітньої програми – це наскрізний корекційно-розвитковий компонент освітнього процесу (у тому числі під час проведення уроків, занять, заходів, тощо), який направлений на розвиток учнів з особливими освітніми потребами (далі - учні), забезпечення досягнення ними результатів навчання та подальшу соціалізацію, надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги);

спеціальний клас – це окремий клас для учнів, в якому забезпечується створення відповідних потребам умов для навчання, виконання корекційно-розвиткового складника освітньої програми, надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги);

міжкласна група – група учнів одного або різних років навчання, що складається з учнів різних спеціальних або інклюзивних класів, та створена для вивчення окремих навчальних предметів, курсів, інтегрованих курсів, у тому числі вибіркового.

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у Законах України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», Положенні про організацію інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957.

Утворення та функціонування спеціальних класів

3. Головними завданнями спеціальних класів є:

забезпечення здобуття загальної середньої освіти з урахуванням особливих освітніх потреб, індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів учнів;

опанування учнями освітньої програми закладу освіти;

опанування навчальних предметів, курсів, інтегрованих курсів, у тому числі вибіркового;

реалізацію корекційно-розвиткового складника освітньої програми;

створення відповідних умов для здобуття освіти учнями;

забезпечення системного психолого-педагогічного супроводу учнів;

застосування в процесі навчання найбільш прийнятних для учнів методів і способів спілкування в освітньому середовищі, які максимально сприяють

засвоєнню знань і соціальному розвитку, використання в освітньому процесі української жестової мови, шрифту Брайля, альтернативної комунікації тощо;

викладання навчальних предметів (інтегрованих курсів) із урахуванням можливостей та потреб учнів, способами, що є найбільш прийнятними для учнів, у тому числі шляхом адаптації/модифікації;

формування компетентностей для подальшого самостійного життя, розвиток природних здібностей і обдарувань, творчого та критичного мислення учнів, здійснення їх допрофесійної підготовки та соціалізації.

Реалізація корекційно-розвиткового складника освітньої програми передбачає проведення психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять в індивідуальній або груповій формі.

4. Спеціальний клас утворюється керівником закладу освіти за умови:

наявності не менше п'яти письмових заяв для класів з граничною наповнюваністю більше 10 учнів або більше 50% від граничної наповнюваності інших класів про зарахування до закладу освіти згідно зі зразком до додатку 1 до Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 16 квітня 2018 року № 367, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 05 травня 2018 року за № 564/32016, у яких зазначена необхідність навчання дитини у спеціальному класі;

погодження засновником (засновниками) цього закладу освіти або уповноваженим ним органом необхідності відкриття класу відповідного профілю згідно з пунктом 5 цього Порядку.

До заяви про зарахування до закладу освіти додаються документи визначені підпунктами 1-3 пункту 4 розділу I Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 16 квітня 2018 року № 367, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 05 травня 2018 року за № 564/32016.

До заяви про зарахування до закладу освіти додається висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку особи, наданий інклюзивно-ресурсним центром, із зазначенням категорії (типу) особливих освітніх потреб (труднощів) та рівня підтримки, який рекомендований особі з особливими освітніми потребами, не нижче другого рівня.

Додатково до заяви можуть бути додані копії індивідуальної програми реабілітації (за наявності) або індивідуальної програми розвитку, складеної у закладі освіти, де особа здобувала освіту (за наявності).

5. Залежно від категорії (типу) особливих освітніх потреб (труднощів) та рівня підтримки, який рекомендований особі з особливими освітніми потребами, створюються спеціальні класи для учнів:

1) з інтелектуальними труднощами, що потребують другого рівня підтримки в закладах освіти;

2) з інтелектуальними труднощами, що потребують третього-четвертого рівня підтримки в закладах освіти;

3) з інтелектуальними труднощами, що потребують п'ятого рівня підтримки в закладах освіти;

4) з функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження слухової функції та потребують другого-третього рівня підтримки в закладах освіти;

5) з функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження слухової функції та потребують четвертого-п'ятого рівня підтримки в закладах освіти;

6) з функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження зорової функції та потребують другого-третього рівня підтримки в закладах освіти;

7) з функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження зорової функції та потребують четвертого-п'ятого рівня підтримки в закладах освіти;

8) з функціональними моторними або фізичними труднощами, що потребують другого-третього рівня підтримки в закладах освіти;

9) з функціональними моторними або фізичними труднощами, що потребують четвертого-п'ятого рівня підтримки в закладах освіти;

10) з функціональними мовленнєвими труднощами, що потребують другого-п'ятого рівня підтримки в закладах освіти;

11) з соціоадаптаційними/соціокультурними труднощами, що пов'язані із розладами аутичного спектра;

12) із соціоадаптаційними/соціокультурними труднощами тимчасового перебування;

13) із навчальними труднощами, що здобувають початкову освіту;

14) із складними порушеннями розвитку (що передбачають поєднання різних категорій труднощів, одна з яких потребує підтримки четвертого-п'ятого рівня).

6. Гранична наповнюваність спеціальних класів становить:

1) для учнів з інтелектуальними труднощами, що потребують другого рівня підтримки в закладах освіти; для учнів із функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження слухової функції та потребують другого-третього рівня підтримки в закладах освіти; для учнів із функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження зорової функції та потребують другого-третього рівня підтримки в закладах освіти; для учнів із функціональними моторними або фізичними труднощами, що потребують другого-третього рівня підтримки в закладах освіти; для учнів із функціональними мовленнєвими труднощами, що потребують другого-п'ятого рівня підтримки в закладах освіти – не більше дванадцяти осіб;

2) для учнів з інтелектуальними труднощами, що потребують третього-четвертого рівня підтримки в закладах освіти; для учнів із функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження слухової функції та потребують четвертого-п'ятого рівня підтримки в закладах освіти; для учнів із функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження зорової функції та потребують четвертого-п'ятого рівня підтримки в закладах освіти; для учнів із функціональними моторними або фізичними труднощами, що потребують четвертого-п'ятого рівня підтримки в закладах освіти – не більше восьми осіб;

3) для учнів з інтелектуальними труднощами, що потребують п'ятого рівня підтримки в закладах освіти; для учнів із соціоадаптаційними/соціокультурними труднощами, що пов'язані з розладами аутичного спектра; класи для учнів із складними порушеннями розвитку (у тому числі ті, які мають два та більше порушень) – не більше шести осіб;

4) для учнів із соціоадаптаційними/соціокультурними труднощами тимчасового перебування та для учнів з навчальними труднощами, що здобувають початкову освіту – п'ятнадцять осіб.

7. В класах, що визначені підпунктами 1-3 пункту сьомого, навчаються учні, які мають інтелектуальні труднощі та потребують (суміжного) рівня підтримки. У такому випадку гранична кількість учнів буде визначатися за більшою кількістю учнів, що потребують (однакового) рівня підтримки.

В класах, що визначені підпунктом 4 та 5 пункту сьомого, навчаються учні, які мають функціональні сенсорні труднощі, що передбачають обмеження слухової функції та потребують різного (суміжних) рівня підтримки. У такому випадку гранична кількість учнів буде визначатися за більшою кількістю учнів, що потребують однакового рівня підтримки.

В класах, що визначені підпунктом 6 та 7 пункту сьомого, навчаються учні, які мають функціональні сенсорні труднощі, що передбачають обмеження зорової функції та потребують різного (суміжного) рівня підтримки. У такому випадку гранична кількість учнів буде визначатися за більшою кількістю учнів, що потребують однакового рівня підтримки.

В класах, що визначені підпунктом 8 та 9 пункту сьомого, навчаються учні, які мають функціональні моторні або фізичні труднощі та потребують різних (суміжних) рівнів підтримки. У такому випадку гранична кількість учнів буде визначатися за більшою кількістю учнів, що потребують однакового рівня підтримки.

8. Контингент класів для учнів із соціоадаптаційними/соціокультурними труднощами тимчасового перебування є змінним. Дитина має право навчатися термін, що не перевищує одного навчального року або строку, визначеного висновком про комплексну психолого-педагогічною оцінку розвитку особи, індивідуальною програмою розвитку (індивідуальним навчальним планом).

9. У класах для учнів із навчальними труднощами, що здобувають початкову освіту, навчаються діти, які мають навчальні труднощі другого-п'ятого рівня підтримки в закладах освіти.

Під час формування таких класів враховується вид діяльності, під час якого дитина відчуває труднощі, можуть формуватися окремі класи для учнів, які мають труднощі у писемному виді діяльності, класи для учнів, що мають труднощі у математичних діях, тощо. Зазначені класи мають забезпечити опанування навчальним матеріалом на рівні достатньому для подальшого здобуття базової середньої освіти.

10. До одного спеціального класу можуть зараховуватися учні різного віку за умови, якщо їх різниця у віці становить не більше двох років. Для учнів початкових класів можуть бути створені з'єднані класи початкової школи (класи-комплекти), які діють відповідно до Положення про з'єднаний клас (клас-комплект) початкової школи, затвердженого наказом МОН від 5 серпня 2016 р. № 944.

11. Освітній процес у спеціальних класах забезпечує опанування державних стандартів повної загальної середньої освіти і спрямовується на розвиток особистості учня, формування та застосування його компетентностей, має корекційну спрямованість та забезпечує засвоєння освітньої програми, розвиток здібностей та подальшу соціалізацію учнів.

Освітній процес у спеціальних класах організовується за освітньою програмою закладу освіти із забезпеченням корекційно-розвиткового складника.

Навчальні плани спеціальних класів (окрім класів для учнів із соціоадаптаційними/соціокультурними труднощами тимчасового перебування) в обов'язковому порядку мають містити корекційно-розвитковий складник та забезпечувати надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) та конкретизують перелік навчальних предметів (інтегрованих курсів), обов'язкових для вивчення, вибіркових (за вибором учнів) освітніх компонентів, зокрема навчальних предметів, курсів, інтегрованих курсів, та кількість навчальних годин на тиждень (та/або кількість годин на навчальний рік).

Навчальні плани спеціальних класів для учнів із соціоадаптаційними/соціокультурними труднощами тимчасового перебування мають забезпечувати опанування ними державної мови на рівні, достатньому для подальшого здобуття базової середньої освіти в закладах загальної середньої освіти, та можуть містити корекційно-розвитковий складник і забезпечувати надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги).

12. Розклад навчальних, психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять для спеціальних класів складається з дотриманням педагогічних вимог та вимог санітарного законодавства з урахуванням

індивідуальних особливостей та рівня (рівнів) підтримки учнів, затверджується директором закладу освіти і не може призводити до перевантаження учнів.

13. Для учнів спеціальних класів реалізовується індивідуальна освітня траєкторія, що передбачає розроблення індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану (за потреби) та здійснення психолого-педагогічного супроводу.

14. Індивідуальна програма розвитку складається для кожного учня спеціального класу на підставі висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, наданого інклюзивно-ресурсним центром.

Індивідуальна програма розвитку (окрім класів для учнів із соціоадаптаційними/соціокультурними труднощами тимчасового перебування) повинна містити: загальну інформацію про учня, інформацію про особливості та динаміку розвитку, особливості засвоєння освітньої програми (її окремих освітніх компонентів), потребу в індивідуальному навчальному плані, потребу в адаптації/модифікації змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів), перелік психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги), яких потребує учень.

У разі відвідування учнем реабілітаційної установи індивідуальна програма розвитку узгоджується з індивідуальним комплексним планом реабілітації (абілітації) у такій установі.

Індивідуальна програма розвитку для учнів класів із соціоадаптаційними/соціокультурними труднощами тимчасового перебування повинна містити: загальну інформацію про учня, інформацію про мову, якою спілкується дитина, мовну групу, до якої належить мова, якою спілкується дитина, рівень володіння державною мовою, особливості засвоєння освітньої програми (її окремих освітніх компонентів), потребу в індивідуальному навчальному плані, потребу в адаптації/модифікації змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів), перелік психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги), яких потребує учень.

Індивідуальна програма розвитку затверджується директором закладу загальної середньої освіти, схвалюється педагогічною радою та підписується одним з батьків (іншим законним представником) учня.

15. Індивідуальний навчальний план (за потреби) розробляється на підставі заяви одного з батьків (іншого законного представником) учня або учня особисто (у разі досягнення ним повноліття). Індивідуальний навчальний план розробляється педагогічними працівниками у взаємодії з учнем та/або з одним із батьків (іншим законним представником), схвалюється педагогічною радою закладу освіти, затверджується її директором та підписується одним із батьків (іншим законним представником) чи учнем особисто (у разі досягнення ним повноліття).

Індивідуальний навчальний план може містити адаптацію чи модифікацію змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів), визначати відмінні від визначених освітньою програмою послідовність, форму і темп засвоєння учнем освітніх компонентів.

Індивідуальний навчальний план повинен забезпечувати засвоєння учнем відповідної освітньої програми закладу загальної середньої освіти зі збереженням корекційно-розвиткового складника.

16. Для здійснення психолого-педагогічного супроводу створюється команда психолого-педагогічного супроводу, склад якої затверджується наказом керівника закладу освіти. До складу команди психолого-педагогічного супроводу включаються керівник закладу освіти або його заступник, педагогічні працівники, що працюють у спеціальному класі, асистент учня (дитини), фахівці (консультанти) інклюзивно-ресурсного центру, батьки (інші законні представники).

Команда психолого-педагогічного супроводу здійснює розробку індивідуальної програми розвитку за участі батьків (інші законні представники) конкретного учня або учня особисто (у разі досягнення ним повноліття).

17. Освітній процес та його особистісно орієнтоване спрямування для учнів з особливими освітніми потребами у спеціальних класах як правило забезпечується:

вчителями, які здобули вищу освіту за спеціальністю «Спеціальна освіта» (для осіб, які здобували вищу освіту до набрання чинності постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (Офіційний вісник України, 2015 р., № 38, ст. 1147) за спеціальностями «Дефектологія», «Корекційна освіта (за нозологіями)»;

асистентами вчителя та/або асистентами вихователя групи подовженого дня.

18. Учні спеціальних класів забезпечуються медичним обслуговуванням, що здійснюється медичними працівниками, та харчуванням у порядку, встановленому законодавством.

Функціонування та створення міжкласних груп та груп подовженого дня

19. Для учнів спеціальних класів закладів освіти утворюються спеціальні групи подовженого дня та міжкласні групи.

20. Спеціальні групи подовженого дня створюються для учнів спеціальних класів одного або різних років навчання на підставі письмового звернення їхніх батьків та забезпечують виконання освітньої програми у частині корекційно-

розвиткового складника. Гранична наповнюваність таких груп не може перевищувати наповнюваність класів.

Учні спеціальних класів можуть перебувати в групі подовженого дня не більше шести годин на день.

Режим роботи групи подовженого дня та організація освітнього процесу в ній повинні відповідати державним санітарним нормам.

21. Міжкласні групи забезпечують:

1) вивчення навчальних предметів, курсів, інтегрованих курсів, у тому числі вибіркового (далі – навчальних предметів);

2) надання корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних послуг (допомоги).

До складу міжкласної групи можуть входити учні з особливими освітніми потребами різних інклюзивних класів одного або різних років навчання.

22. Міжкласна група утворюється керівником закладу освіти за наявності від шести до дванадцяти учнів з особливими освітніми потребами на підставі письмових звернень їхніх батьків (інших законних представників).

Під час формування міжкласних груп враховуються категорії (тип) освітніх особливих потреб (труднощів) та рівень підтримки, а також цілі навчання, визначені індивідуальними програмами розвитку учнів.

23. Перелік навчальних предметів вивчення яких здійснюється в міжкласних групах визначається педагогічною радою з урахуванням рекомендацій команд психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами та затверджується керівником закладу освіти.

Кількість навчальних предметів, з яких навчання учнів здійснюється в міжкласних групах, не може перевищувати третини від загальної кількості навчальних предметів, які має опанувати учень відповідного року навчання.

24. Учні з особливими освітніми потребами можуть одночасно одночасно відвідувати декілька міжкласних груп для вивчення навчальних предметів та отримання корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних послуг (допомоги). У такому випадку психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів особливими освітніми потребами.

25. Робота міжкласних груп організовується відповідно до розкладу навчальних занять закладу освіти.

Робота міжкласних груп для вивчення навчальних предметів здійснюється у першій половині дня та може передбачати (у разі потреби) наявність модифікованого розкладу в учнів з особливими освітніми потребами під час опанування інших предметів в інклюзивному класі.

Робота міжкласних груп для забезпечення (надання) корекційно-розвиткових та психолого-педагогічних послуг (допомоги) передбачає проведення занять у другій половині дня та може передбачати (у разі потреби) наявність адаптованого чи модифікованого розкладу в учнів з особливими освітніми потребами.

Ресурсне забезпечення функціонування спеціальних класів

26. З метою організації навчання та забезпечення психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги) у закладах загальної середньої освіти створюються ресурсні кімнати та медіатека.

Для учнів, що потребують тимчасового психологічного розвантаження або усамітнення, в ресурсній кімнаті створюється окрема зона, яка використовується незалежно від розкладу занять.

Ресурсна кімната може використовуватися усіма учнями закладу освіти.

Учні можуть перебувати в ресурсній кімнаті та медіатеці винятково у супроводі педагогічних працівників, медичних працівників закладу освіти чи асистента учня (дитини).

Ресурсні кімнати та медіатеки облаштовуються за рахунок коштів державного та/або місцевих бюджетів, а також за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством.

27. Спеціальні класи забезпечуються обладнанням та спеціальними засобами корекції психофізичного розвитку, що дають змогу опанувати навчальну програму, а також необхідними підручниками та посібниками у порядку, передбаченому законодавством, за рахунок коштів державного та/або місцевих бюджетів, а також за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством.
